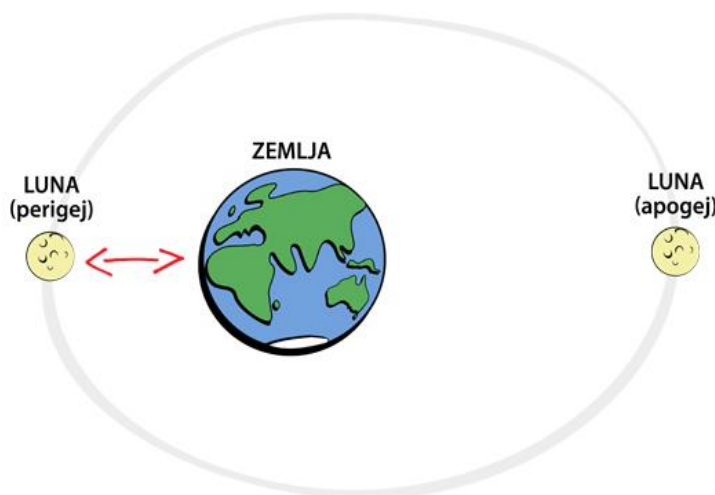

Izrazi, ki se bodo morda nekoč uveljavili

Na koncu moje astronomske delavnice (SFZ, Cankarjev dom, 16. – 18. 9. 2007) mi je neki gospod javno zastavil preprosto, a dovolj provokativno vprašanje: *Kako se imenujeta najbližja in najoddaljenejša točka eliptičnega tira vesoljske sonde, če se giblje okrog Venere ali Marsa?*

Rekel sem mu, da to opišemo in da Slovenci za ti dve točki (še) nimamo posebnega strokovnega imena (izraza, termina), razen pri Soncu in Zemlji (gl. preglednico). Z odgovorom ni bil zadovoljen, ker je bral, da ta imena obstajajo, vendar pa mi ni vedel povedati, kje je bral.

Kmalu po tem dogodku sem naletel na članek z astronomsko vsebino, v katerem sta bili navedeni imeni *perijovi* in *apojovi* za najbližjo in najbolj oddaljeno točko eliptičnega tira okrog Jupitra. Do takrat za ti imeni še nisem slišal.

Perigej (prizemlje) in apogej (odzemlje) na Luninem eliptičnem tiru okrog Zemlje.

Brskal sem po razni svetovni terminološki literaturi. Najbolj se zanesem na rusko, ki je jezikovno podobna naši. V ruski sem našel naslednje izraze in jih prenesel v spodnjo tabelo, nisem pa jih poslovenil. Morda bi jih res lahko uporabljati v našem jeziku, vendar pa se mi vseeno zdijo opisi lepši, naravnejši, razumljivejši in zato sprejemljivejši.

Zaradi zanimivosti, kako lahko sestavljamo izraze iz astronomsko-astronavtske tematike, sem napisal tale kratek članek. Večinoma sem se naslanjal na rusko terminologijo, ker so si slovenski in ruski izrazi za marsikak pojem na tem področju zelo podobni.

Točka eliptičnega tira, ki je najbližja centralnemu (središčnemu, matičnemu) telesu, se splošno imenuje *pericenter*, najbolj oddaljena od njega pa *apocenter*. Točki dobita natančno poimenovanje po imenu (če je le mogoče grškega izvora) centralnega telesa. Če je centralno telo npr. zvezda (astron), gre za *periastron* in *apoastron*, ki sta znana izraza. Nekaj teh poimenovanj prikazuje spodnja preglednica.

<i>Centralno telo</i>	<i>Grško ime</i>	<i>Ime pericentra</i>	<i>Ime apocentra</i>
Sonce	Helios	perihel(ij)*	afel(ij)*
Zemlja	Geja	perigej*	apogej*
Luna	Selena	periselen(ij)	aposelen(ij)
Venera	Hesper	perihesper(ij)	apohesper(ij)
Mars	Ares	periár(ij)	apoár(ij)
Saturn	Krónos	perikrón(ij)	apokrón(ij)

* Dobro znani izrazi že prej.

Ustreznega izraza za najbližjo in najbolj oddaljeno točko eliptičnega tira, če je Jupiter centralno telo, pa v ruski terminologiji nisem zasledil, čeprav sem ju zgoraj navedel.

Moje mnenje je, da preveč podrobna terminologija moti in včasih lahko tudi škodi. Sam sem sicer navdušen nad tvorjenjem novih, vendar smiselnih izrazov, a pretiravati ne gre. O tem vprašanju si ustvarite svoje mnenje.

Na koncu predlagam, da:

1. Poskusite sestaviti ustrezna izraza za najbližjo in najbolj oddaljeno točko eliptičnega tira, če je Jupiter centralno telo.
2. Poskusite posloveniti izraze za najbližjo in najbolj oddaljeno točko eliptičnega tira za vesoljska telesa, navedena v preglednici.

Kranj, 7. december 2017

Majo Prosen